

Іванченко В.Є.

студентка,

*Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова*

ІНДИВІДУАЛЬНА МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО

Науковці появу української жіночої прози Євгенії Кононенко розглядають, як наслідок складного розвитку сучасного суспільного життя країни: «Вчорашня жінка, яка не знала ще антагонізму між двома життєвими тенденціями, не знала роздвоєння душі, була більш гармонійна, більш зрівноважена від нинішньої. Зате сьогодні жінка є багатша, «інтересніша». Її внутрішню боротьбу і неспокій, її шукання і блуканину, самоаналізу і сумніви, можна би назвати проблематизмом нової жінки» [3, с. 156].

Останнім часом у лінгвістиці зростає інтерес до індивідуальної національної мовної картини світу окремої людини (ІНМКС). «Універсальне, глобальне знання про світ, зафіксоване в мові, є результатом праці колективної свідомості народу, яка складається з наукової, повсякденної (буденної) свідомості нації й індивідуальної свідомості окремої людини» [1, с. 27].

Мала урбаністична проза Євгенії Кононенко стала справжнім художнім відкриттям сучасної української жіночої прози. Творчість Євгенії Кононенко сьогодні характеризують як три в одному: *«детектив, соціально-психологічний роман, гендерне есе «тендерної поетики»* [2, с. 12].

Інтерес до творчості Євгенії Кононенко проявляє багато науковців. Різні аспекти творчості письменниці вивчали Н. Веселовська, А. Біла, О. Боронь, О. Брайко, Н. Железняк, Н. Заверталюк, О. Забужко, М. Крупка, Ю. Кушнерюк, Л. Кицак, С. Філоненко, Г. Рожко.

Метою статті є дослідження специфіки творчої манери письменниці у створенні мовної картини світу та виявити основні елементи поетики світотворення, порушені в її творах.

Своє дослідження ми провели звертаючи увагу, в основному, на збірки її коротких оповідань та новел.

Проза Євгенії Кононенко відображає деякі мотиви постмодернізму:

«1) гру без правил; 2) тотальні іронію та гротеск; 3) не менш тотальне зображення абсурду; 4) сприйняття своєї епохи як «присмерку цивілізації», «кінця історії», як часу, коли поступ людства спинився чи рухається по колу; 5) наскрізний прийом, що виникає як вираження «кінця стилю», – повторення вже зроблених сюжетних ходів, пародіювання та стилізація дискурсів, варіації на теми вже створених образів» [4, с. 77].

Улюблені персонажі пані Євгенії – жінки, які живуть самотньо, проте роблять кар'єру, хоч і не мають жіночого щастя в коханні, а деякі самотні і в шлюбі: історії «про драні й нові колготи, короткі рейди за кордон освічених заробітчанонок з їхніми сексуальними пригодами та незмінним поверненням до рідних осель (і до чоловіків-невдах), про на позір дріб'язкові, але недавно ще такі важкі для вирішення в нашому соціумі побутові проблеми» [5, с. 21].

Цікавою книгою з точки зору побудови мовного світу є збірка «Повії теж виходять заміж». В ній 14 новел, які автор поділяє на дві тематичні групи: «Там» і «Тут».

В першій групі новели розкривають «митарства» сучасних жінок у пошуках вирішення матеріальних, іноді моральних, проблем опинилися «там», за кордоном. Найкраще це висловлено в характеристиці героїні «Special woman»: «Нещасливою долю Нелі Тимченко не можна було назвати. Особливо за критеріями країни, де відбувається дія. Жила у центрі міста в будинку, де квартири дорожчі, ніж в Амстердамі. Працювала в установі з хитромудрою назвою. Там хоча й не платили місяцями, проте співробітників іноді запрошували до Європи» [6, с. 71].

Цікавий світ оповідання «Дати» з вічною проблемою родинної усталеності й позародинного кохання: «Вона запрошує його до столу. Сонце поволі сідає на правому березі. День минає. Проминули теплі дні. Закінчується у напівтемряві ніжна вечерея. Закінчується червоне вино у високій пляшці. Тільки життя ще триває. А його душа переповнюється почуттями, які не переповісти жодною мовою. Нарешті він каже: Давай я

допоможу тобі вимити посуд! Посуд треба мити лише після вечері на двох» [6, с. 156].

У прозі Євгенії Кононенко переважає «психологічний динамічний портрет» [3, с. 106]. Письменниця прагне показати свою індивідуальну мовну картину через:

- спокійну плинну манеру оповіді, авторські «стосунки» з героями;
- авторське ставленням до людської особистості, ідеалів, а й співпереживанням до неї;
- внутрішній монолог героя, який дозволяє показати боротьбу персонажа з самим собою через зіткнення двох його голосів, протилежних точок зору, думок і суджень.
- подекуди раптовим «струском» читача [7, с. 166].

В оповіданні «Діалоги та непорозуміння» героїня, підпавши під чари випадкового зв'язку з іноземцем, веде діалог з самою собою, прагнучи зрозуміти сенс любові: «Скільки всього сказано й написано про такі зв'язки, що їх іменують випадковими? Що то є? Насмішка з кохання, чи навпаки, лише в такі хвилини до двох приходять незіпсуте почуття, а все інше – то розрахунок, гра, змагання? То перемога чоловіка над жінкою чи вияв жіночої свободи? Це те, в чому каються, чи те, що згадують як подарунок долі? Це те, після чого не може бути тривання, чи навпаки, тільки такі пориви бувають початком особливо глибокого єднання чоловіка й жінки? Нема правил, нема законів. Є життя. І є в житті ірреальні моменти, коли закони реального світу тимчасово не діють» [6, с. 46].

Прикладом роздумів жінки про життя, про злидні можуть слугувати діалогічні роздуми Нелі із оповідання «Special woman»:

«Господи, що воно буде? Вже коли на її валізу начепили кольорові бірочки, подумала: а якщо в аеропорту Каструп її ніхто не зустріне? Взагалі ніхто. Що їй тоді робити? Шукати українське посольство? Туди вже, мабуть, приходили подібні ідіотки. Ні, це не метод боротьби з труднощами. Захотілося втерти носа негідникові Тимченку! Ти женився на Кудріній, а я вийду заміж за Кристенсена» [6, с. 74]!

Героїня оповідання «Нема раю на всій землі...» Гелена роздумує про сенс людського буття та роль грошей в житті, ведучи діалог з уявним співрозмовником: «І повноту буття давали тільки гроші. Так, так, гроші,

грубі гроші. Не рожевий сніг, не фіалкові сутінки, не випадково почута прекрасна музика. А гроші, гроші, п'ятірки й десятки, двадцятки й п'ятдесятки. Кретин, який сказав, ніби не в грошах щастя, мав їх достатньо. А в чому ж те щастя? Ах, у спілкуванні! Та що ви таке кажете? Сидіти з не менш голодною подругою з чашечками холодної слабкої кави і обговорювати новинки філософської літератури!.. Посидів би цей мудрагель без грошей хоча б тиждень! Тільки з грошима життя набуває барв, пахощів, смаку... З'явився той додатковий вимір життя, який надає можливість вибору» [6, с. 54].

У творі Євгенії Кононенко «Без мужика» відверто викладено позицію жінки щодо її місця у світі чоловіків: «Світ, в якому ми живемо, побудували чоловіки. Вони побудували його для себе і, не рахуючись з жінками, встановили в ньому свої закони, розв'язали війни, побудували апарати пригноблення й придушення. А жінки змушені жити за негуманними законами, які їм нав'язали чоловіки... У світі, створеному чоловіками для чоловіків, є велика жіноча філія, держава в державі, за законами якої живе неміряна кількість жінок» [8, с. 44].

Отже, сучасна українська жіноча проза Євгенії Кононенко цікава своїми описами соціально-психологічних, філософських та етичних координат нинішнього життя, але особливий інтерес становить жіноча манера письма, використання мовних засобів у відображенні таких площин, уміння з винятковою тонкістю, вишуканістю поєднати відтінки значень слова.

Список використаних джерел:

1. Белова А. Д. Мовні картини світу: принципи утворення і складові / Белова А. Д. // Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. ст. – Вип. 7. – К.: Вид-во КНЛУ, 2011. – С. 26-30.
2. Тараненко О. О. Принцип андроцентризму в системі мовних координат і сучасний гендерний рух / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2015. – № 1. – С. 3-25.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: [монографія] / С. Павличко. – К.: Либідь. – 1997. – 360 с.
4. Таран Л. Жіноча роль / Монографія. – К.: Основи, 2007. – 128 с.
5. Харчук Р. Б. Лекції з сучасної української прози / Р. Б. Харчук // Бібліотечка «Дивослова». – 2013. – № 7. – С. 16-24.

6. Кононенко Є. Новели для нецілованих дівчат, Повії теж виходять заміж / Є. Кононенко. – Львів, «Кальварія», 2009. – 316 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: теренциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2009. – 716 с.
8. Кононенко Є. Без мужика / Є. Кононенко. – Львів, «Кальварія», 2009. – 114 с.

Кравченко М.А.

*вчитель української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії*

Саратського НВК «ЗОШ I-III ступенів-гімназія»

РОЗРОБКА УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 8 КЛАСУ НА ТЕМУ: «ОДНОСКЛАДНІ ПРОСТІ РЕЧЕННЯ»

У розробці уроку розкриваються широкі можливості використання різноманітних форм і методів активізації знань учнів, які сприятимуть ефективнішому засвоєнню нового матеріалу, виробленню стійких умінь і навичок застосування їх на практиці, виховуванню патріотичних почуттів, любові до України.

Мета: поглибити знання учнів про просте речення;

- сформулювати в учнів поняття про односкладні речення, їх види;
- формувати вміння відрізняти односкладні речення від двоскладних; використовувати різні за будовою речення у власному мовленні;
- розвивати вміння аналізувати ці речення у висловлюваннях, моделювати й конструювати їх відповідно до комунікативного завдання;
- виховувати патріотичні почуття, любов до України за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу.

Очікувані результати: учні вміють виділяти односкладні речення з-поміж інших видів речень; відрізняють односкладні речення від двоскладних; визначають типи односкладних речень; використовують різні за будовою речення у власному мовленні.

Обладнання: дидактичний матеріал, таблиця «Типи односкладних речень», проектор, мультимедійна дошка, презентація.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу